

ognarleysum, fiskagentur, arbeiðsmenn, kolamenn, bedingsmenn, fiskimenn o.s.fr. — var vaksið skjótt og ikki vóru korini altíð so góð.

Í londunum rúndan um okkum hevði fólkið longu tíkið seg saman í arbeiðarafeløg og kravt sín rætt. Men í Føroyum eydnaðist tað ikki at taka seg saman í eitt arbeiðarafelag, fyrr enn Arbeiðarafelagið Fylking varð stovnað á vári í 1915 á Tvøroyri — upprunaliga við heitinum Enigheden. Stutt eftir tóku fiskagenturnar seg saman í Fiskepigernes Fagforening.

Hesi feløgin hava ikki bert havt týðning fyri fólkið í Føroyum sum arbeiðarafeløg, men hava eisini gjørt royndir at fáa arbeiðsfólkinum vinnuhjólina í egnar hendur.

Sum fakfeløg hava tey staðið sterk. Minnst eldri fakfelagsmenn siga í eini samrøðu einaferð, hvussu torført tað var at fáa glið á samráðingarnar eftir krigið, tá landssamráðingar vórðu tiknar upp aftur, tí Fylking á Tvøroyri lá so langt frammanfyri, at arbeiðskeypararnir

kravdu, at Fylking skuldi lata nøkur oyru frá sær.

Tað hevur eyðkent hesi arbeiðarafeløgin, at tey hava ikki givið skarvin yvir og sett seg hendur í favn, tá teimum hava verið óhapp fyrri.

Samtaksvirki

Fylking fekk í lag fyrstu samtaks-fyrirtekuna í Føroyum, ísvirkid seinast í tjugunum. Virkið var millum annað bygt við sjálvboðnari arbeiðsmegi og við stuðli frá dansku arbeiðarastjórnini. At virkinum vórðu bátar knýttir. Men lagnan var ikki hesum nýskapandi frystivirkinum — tað fyrsta í Føroyum — blið. Botnprisur á fiski var høvuðsorðin til at virkið noyðdist at gevast eftir stuttari tíð.

Nevndi í fyrstani gulu fiski- og pakkhúsinu og AT-brúna. Tá henda myndin festi seg í hugan — í fyrstu helvt í fimtiárunum — var AT um at fara á heysin og varð dagliga havt á munni.

AT?

Hetta var onnur sam-

taksfyrirtekun, arbeiðarafeløg á Tvøroyri hættaðu sær undir. Tá Mortensen-handil var farin av knórnum og einki arbeiði var og skipini fóru av fjørðinum, avgjördu feløgin at royna av nýggjum. Ognirnar hjá búnum eftir A.S. J. Mortensen Eftf. vórðu keyptar. Og um sama mundið varð avgjört at útvega ein trolara — Leiv Øssursson — tann gamla. Onnur arbeiðarafyrirtekun fór undir fiski-tilvirking, handil og annað virksemin undir heitinum, Arbeiðaranna Trolaradrift.

Hetta virkið helt á til raktiðini í fyrstu helvt í fimtiárunum. Tá rúkkur endarnir ikki, og Richard B. Thomsen, sum í síni tíð royndi seg við trolaravinnu, keypti ognirnar, og í mong ár hevði partafelagið, Richard B. Thomsen & Son, handil og okkurt skipið. Í dag verður høvuðsenturin lagdur á timburhandil.

Nýggjar royndir

Tá flakavirkini so smátt tóku seg upp í fimtiárunum, tóku nakrir menn á Tvøroyri seg saman og fingi í lag flakaskering í Marinens Kuldepot. Tá tað ikki gekk hjá tí fyrsta felagsskapinum, yvirtók N. J. Mortensen flakavirkið og rak tað til fyrri ellivu árum síðani.

Hóast virkið ikki var stórt, skapti tað — saman við m.o. sildini tá einu tíðina — ikki sørt av arbeiði í sekstíárunum. Og tað gav tí stóra smábátarflotanum høvi at sleppa av við fiskin.

Kortini vóru hesi árin merkt av vinnuligum stigi og royndin við trolaranum, Leiv Øssursson, eydnaðist ikki væl. Tá arbeiðið ikki var nógv, mundi mong familjan flyta norður um fjørð og búsetast í høvuðsstaðnum, har stórar iløgur vórðu gjørdar, tá tað aftur fór at bragda búskaparuga fyrst í sekstíárunum.

Nýtt virki

Einaferð afturat sá arbeiðararørslan, at nakað munagott mátti gerast, um býurin aftur skuldi mennast av álvara. Fakfeløgin tóku seg saman við býráðið og á heysti í 1975 tók nýtt virki — Tvøroyrar Flakavirki — móti tí fyrsta fiskinum. Hetta virkið er millum tey fremstu í landinum.

Hugsjónin um samogn er eisini rokkin til part av flotanum, sum er grundarlagið undir virkinum. Og her er gingið á odda, tá roynt hevur verið at flyta veiðina út á djúpari sjógv.

Var áður arbeiði á fiskaplássunum, í fiskaskúrnum og við vaskikørini, virka í dag kvikar hendur við ljósborðini.

Hesar eru við til at skapa tey virði, sum er grundarlagið undir býarsamfelagnum. Verður væl skipað fyri — og ikki ov nógv fer millum skins og hond — fæst býarsamfelagið at trivast. Og trivnað og menning ynskja vit øll.

Leiðin

Ein mansterk fylking hevur drigið eina linu. Ymisk eru vit. Onkur vil henda veg. Onkur vil handa veg. Og onkur

melur sum hundur um heitan greyt. Hóast onkur rembingin hevur verið, so man tann samlaða fjøldin aftur fara at vissa seg um, hvør leiðin er tann frægesta. Tað ræður um at fóta sær, meðan tíð er, um plássinum skal verða framburður fyri og fólkið skal trivast.

Tá søgufólk einaferð fara at skriva eina búskaparlaga-politiska søgu um Tvøroyri, verða óivað tvínni tíðarskeið sett upp — reiðaratiðin og samtakstiðin.

Men hvør vilji fer at gera vart við seg í kom-

andi tíðum? Viljin at virka í felag ella viljin til egið gangs?

Hvussu leikur enn fer fram, fer Oyrnafjall at standa sum náttúruoyðkennið, og búplássið, fiskafólkið skapti, fer at liggja við Trongisvágssfjørð.

22. august 1986,
Jóhann Mortensen

Myndirnar eiga Matrikkulstovan og Fornminnissavnið

